

Papuarren mezua: “Oihana desagertuz gero gizadia desagertuko da”

Pello Zubiria Kamino

@pellozubiria

Papua Ginea Berrikoa da munduko hirugarren oihan handiena, Amazonas eta Kongo arroakoen atzetik. Astero iristen da handik landare edo abere espezie berri baten aurkikuntzaren berri, bertako milatik gora etnia eta hizkuntzak osorik ikertu gabe daude. Eta hala ere, munduko azken paradisuat daukaten hura zuhaitzik gabe soilduz doa, haietako zura mundu osoan saltzeko Txinan transformatuta.

Martxoaren 21ean Oihanen Nazioarteko Eguna ARTE telebista frantses-alemanak ospatu du basoei lotutako film sorta eskainiz. Horien artean *Frères des arbres* (Zuhaitzen senideak), bigarren titulu daramana “Buruzagi papuar baten aldarria”. Interneten dago ikusgai.

“Munduaren hasieran ez zen ezer, isiltasuna eta gaua besterik ez. Egun batez txoriak hasi ziren kantari eta zuhaitz handiak erori lur gainera. Hurrengo goizaldean nire leinuko jendeak esnatu ziren eta geroztik naturaren erdian bizi izan dira, zuhaitzen artean. Ni Mundiya Kepanga naiz, Huli tribu papuarren buruzagia eta basoaren enbaxadorea. Munduan zehar nabil denoi dagokigun mezu bat zabaltzen: oihana mehatxatuta dago, eta oihana desagertzen baldin bada gizadia osorik desagertuko da”.

Huli tribua mendi aldeko baso tropikalean bizi da Papua Ginea Berrian, Itsaso Barean Australia handiaren goiko aldean. Oihan primario bakanetako bat da, Kongo eta Amazonasekoekin batera gizakiak eraldatu gabe iritsi zaizkigunetakoa. Bertan bizi diren animalietako asko munduan beste inon ezin dira aurkitu: zuhaitzetako kanguroa, Victoria usapala, herrialdearen ikurra den Paradisuko hegaztia... Hegaztietan handiena, eta gizakiarentzako arrisku suena hasez arazten baldin badute, 1,80 metroko altuera duen Casuarina, indioilarraren itxura adina ostrukarena duena. Papua-ko Hularrek beren buruak dauzkate antzinako Casuarina baten oinorde-

kotzat, haren arrautza batetik sortuak omen.

Marc Dozier frantsesa da dokumentalaren beste protagonista. 20 urte daramatza Papuako oihana iruditan biltzen. Hark kontatuko dio ikusleari Papuako oihanak berak bakarrik Europa osoak baino bioaniztasun aberatsagoa daukala. 20.000 landare mota, 1.500 zuhaitz klase, 3.000 xomorro espezie, 750 gora txori. Mundiya hosto batzuk eman dizkio Marci: “Landare magikoa da, emakumeak seduzitzeko”.

Oihana benetako supermerkatua da, bizitzeko behar duten guztia eskaintzen die jendei: fruituak, aleak, hostoak, onddoak eta jateko bezala edozertarako baliagarri diren landareak, lokarriak egiteko lianak... Janari preziatuak ere bai: enbor ustelduetan hazten diren harriak, atzamarra bezain potxoloak.

Mundiya bere zuhaitz propioa dauka, amak orbel ganean erditu zuen lekuan aitek landatua. Arbola eta Mudiya senideak dira, honek besarkatzen du hunkiturik: “Ez dakit biotatik zein hilko den lehena. Baina ni hildakoa honen oinetan lurperatuko naute. Baldin eta orduan oihanik baldin bada...”.

Egunero milaka zuhaitz handi eraisten baituzte Papua Ginea Berrian. Hitz egitera konbidatzen duten bakoitzean, Mundiya erakusten ditu mapetan dagoeneko oihanez soildutako eremuak. Huli jendea bizi den eskualdeko basoen erdia suntsitua izanen da 2021rako.

Dozierrek Mudiya famatu egin du batik bat Frantzia; eskoletara eraman,

du legebiltzarrerara, Nazio Batuen Era-kunderaino... “Papuar baten ibilerak Frantzia” liburuarekin etekin arrakastatsua atera die oihanean sortutako Mundiya Mendebaldeko zibilizazioan eduki dituen bizipenei.

Paradisua lapurrak oparitu

Marcek eta Mundiya oihanak eraisten ari diren eremu bat bisitatu dute. Han beste papuar batzuk langile ari dira baso mozketan, jornamean. Malasia, Filipinak eta Indonesiatik etorritako atzerriarrek kontratatu dituzte, mundu modernoan biziraun behar, arbasoek utzi arbola adinik gabeak botaz. “Motozerrak zuhaitzak ebakitzen dituzte banana helduak bezain erraz. Erortzerakoan arbolek garrasi egiten dute, familiari eta munduari agur esanez bezala”.

Papua Ginea Berrian gaur 300 kontzesio daude oihanak eraisteko. 15 milioi hektarea atzerriko konpainia handiek ustiatuak. Frantziaren heren baten taimainako eremua motozerraren eta *bulldozerraren* esku utzia.

Dokumentalean bisitatu dituzte dagoeneko deforestatutako eskualdeak. Eta herritar triste haserretuak aurkitu: “Hutsaren truke eraman digute oihana, ez digute ezer utzi, ez eskola, ez osasun etxe, ez azpiegitura. Gure herriko boteretsuenek sinatu dituzte kontratuok. Larriena da gero edozein keharekin jotzen baduzu konpainia horien bulegora... gure polizia aurkitzen duzula bertan, geure larruzal bera dutenak, geuk

'Frères des arbres' dokumentaletik hartutako irudian, Mundiya Kepanga –Huli leinuko enburuko eta sudurra trabesten dion apaingarri eta guzti-bere sorterritik eramandako enbor erraldoietako baten tamaina erakusten, Txinara zura esportatzeko Papua Ginea Berrian espres eraikitako kaietako batean. Trafikatzaileek Malaysian eraitsiak balira bezala faltsututa, Txinan enborrotako batzuk ohol edo altzari bihurtuko dituzte, baina beste asko okume tipoko kontraxafatu merkeak ekoizteko baliatuko.

pagatuak, baina atzerritarren interesak defenditzen”.

Eraitsi ostean, zuhaitz erraldoiak itsasorantz daramatzate kamioi handietan. Horietatik itsasontzietara. Papua Ginea Berria munduko zura esportatzaile nagusia da. Urtero 50 milioi metro kubo enbor doaz Txinara, baina tartean papearak faltsifikatuta nazioarteko trafikoa-ren kontrolak engainatzeko; bitartekari malasiarrek trikimailua antolatu dute. Txinan bihurtzen dituzte ohol, lur-zoru, paper, kaxa, ate, aulki... ondoren AEBetara, Amerikako beste herrialdeetara eta Australiara saltzeko. Herritarrei merbau edo wenge zura 10 euro pagatzen diete metro kubikoa, nazioarteko merkaturan 342 euro kobratzeko.

Konpainiak indartsuegiak dira herri-tar hain ahulentzako. Nahi adina diru daukate jendea erosteko, basogintzara-

ko antolatu diren langile-herrixka berrietako bizimodu eroan ikusten den bezala. Botere politikoak amen esaten die denetan: 2007an Papua Ginea Berriko legedia aldarazi dute herrialdeko oihan gehienetan atzerriko konpainiek eskua sartu ahal izan dezaten.

Frères des arbres dokumentalak iradokitzen du Oro probintziako gobernadore Garry Juffa dela salbuespena, legea urratuz zuhaitzak eraisten dituztenak pertsegitzen dituen bakarra. Nahiz eta irudietan agertzen duen jite autoritario demagogoak ikusleari zenbait susmo pizten dion.

Oihanen beste eremu handiak oliotarako palmondoz ordezkatu dituzte. Milaka urtetako ekosistemak suntsituta, palmondo soro itzelak, eta haietan obreiro papuarrak halamoduzko bizimodua irabazten, umetako oihanak galdurik.

Batek Mundiari: “Baina benetako arbolarik uzten ez badugu ez da gehiago izanen zuk buruan daramatzazun lumak bezalakoak dauzkaten hegaztirik”.

900 tximeleta espezie daude Papua Ginea Berrian. *“Ornithoptera Alexandrae”* munduko handiena da, emeak 27 zentimetroko zabalera eduki dezake. Tximeleten esportazioa ere diru iturri dute hainbat herritarrek eta jatorrizko oihanen kontserbazioaren aldeko talde batzuek sustatzen dute, pizgarri eraginkorra direlakoan. Baina tximeletak, Huli jendearen ohiturak eta erriuetarako behar dituzten osagarri guztiak bezala, oihana bizirik atxikitzearen baitan daude. Mundiariy diotso Marc zinegileari: “Zuek zuriok, jende bitxia zarete, zuen basoak asko zaintzen dituzue, baina ez duzue errespetu bera urruti bizi garen oihanekiko”. ■

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

50 urtez elkarrekin